

**Prirodno-matematički fakultet
Društvo matematičara i fizičara Crne Gore**

OLIMPIJADA ZNANJA 2017.

**Zadaci iz HEMIJE
za IX razred osnovne škole**

Uputstvo za takmičare:

- Predviđeno vrijeme izrade testa je 120 minuta.
- Odgovori se moraju pisati isključivo plavom ili crnom hemijskom olovkom. Odgovori napisani grafitnom olovkom ili hemijskom koja se može brisati neće se uzimati u obzir pri bodovanju, kao ni odgovori koji nijesu čitko i jasno napisani.
- Dozvoljena je upotreba kalkulatora (digitrona), dok nije dopuštena upotreba tablice Periodnog sistema elemenata.
- Za vrijeme rada nije dopuštena upotreba mobilnih telefona, niti napuštanje prostorije u kojoj se odžava takmičenje.

Želimo Vam uspješan rad!

Šifra takmičara:

Komisija:

MAKSIMALAN BROJ POENA	BROJ OSTVARENIH POENA TAKMIČARA:
100	

Podgorica, 06. maj 2017.

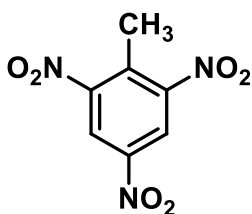

1. U reakciji toluena sa bromom u prisustvu sunčeve svjetlosti dobija se jedinjenje **A**, koje nije u stanju da reaguje sa rastvorima bromne vode i kalijum-permanganata. Takođe, zagrijavanjem jedinjenja **A** sa gasovitim vodonikom, dodatim u višku i u prisustvu katalizatora, ne dolazi do reakcije. Izračunati molarnu masu jedinjenja **A**.

$Ar(C)=12.0$; $Ar(H)=1.0$; $Ar(Br)=79.9$.

(5)

2. Data je strukturna formula trinitro-toluena (TNT), organskog jedinjenja koje je veoma jak eksploziv:

Trinitro-toluen (TNT)

Trinitro-toluen je standard za određivanje stepena eksplozivnosti i jačine detonacije drugih sintetičkih eksploziva. Eksplozija se definiše kao trenutna i brza reakcija oksidacije, a njeno razorno dejstvo (osim velike količine oslobođene toplote) potiče i od naglog povećanja pritiska, izazvanog velikom količinom gasovitih proizvoda, koji nastaju na taj način. Znajući da se eksplozijom TNT-a oslobađaju azot, ugljenik(IV)-oksid i vodena para, napisati jednačinu ove reakcije.

(5)

3. Kako biste, polazeći od etina, sintetisali etil-benzen, ukoliko na raspolaganju imate samo neorganske reagense? **(8)**

4. Zagrijavanjem smješe etanola i koncentrovane sulfatne kiseline na 100 °C dobija se jedinjenje **A**, molekulske formule $C_2H_6SO_4$, čijom kiselom hidrolizom ponovo nastaju polazni alkohol i kiselina. Ukoliko se, međutim, polazna smješa etanola i kiseline zagrije na 170 °C, nastaje gasovito jedinjenje **B**, koje je u stanju da obezboji rastvore bromne vode i kalijum-permanganata. Hemijskom analizom jedinjenja **B** je zaključeno da ne sadrži ni sumpor ni kiseonik. Napisati strukturne formule jedinjenja **A** i **B**. **(6)**

5. U 23 cm³ vodenog rastvora etanola, gustine 0.80 g/cm³, dodato je 12.0 g metalnog natrijuma. Kolika zapremina gasa se oslobađa u ovom procesu, mjereno pri normalnim uslovima? $\omega(C_2H_5OH)=0.95$. $Ar(C)=12.0$; $Ar(H)=1.0$; $Ar(O)=16.0$; $Ar(Na)=23.0$. **(10)**

6. Ukupan broj izomera, koji imaju molekulsku formulu $C_4H_{10}O$, je (*zaokružiti tačan odgovor*):

- a) 4;   b) 5;   c) 6;   d) 7;   e) 8 .

(4)

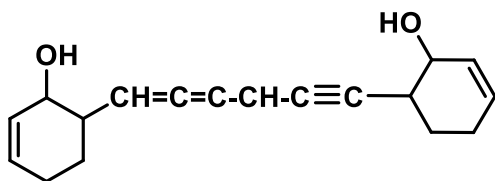
7. Napisati strukturnu formulu alkana, koji sadrži pet primarnih i po jedan sekundarni, tercijarni i kvaternarni ugljenikov atom, a da pri tome kvaternarni i tercijarni ugljenikov atom nijesu susjedni.

(3)

8. Koliku masu gasovitog bromovodonika može da adira 10.0 g ugljovodonika, čija je strukturna formula data ispod, da bi se dobilo potpuno zasićeno jedinjenje?

$\text{Ar}(\text{C})=12.0$; $\text{Ar}(\text{H})=1.0$; $\text{Ar}(\text{O})=16.0$; $\text{Ar}(\text{Br})=79.9$.

(10)

9. Pažljivim ukapavanjem koncentrovane sulfatne kiseline u 30.0 g zasićenog rastvora oksalne kiseline ($\omega=0.125$) dobija se prvi član homologog niza karboksilnih kiselina, pri čemu iz 1 mol oksalne kiseline nastaje 1 mol pomenute kiseline. Osim kiseline, u ovoj reakciji se izdvaja i jedan gasoviti proizvod. Koliko mL organske kiseline, čija je gustina 1.22 g/cm^3 , nastaje u ovoj reakciji?

$\text{Ar}(\text{C})=12.0$; $\text{Ar}(\text{H})=1.0$; $\text{Ar}(\text{O})=16.0$.

(8)

10. U vodeni rastvor limunske kiseline, u kome se nalazi parče lakmus-papira, dodaje se rastvor kalcijum-hidroksida sve do momenta dok lakmus-papir ne promijeni boju iz crvene u plavu. Napisati jednačinu pomenute reakcije, a dobijeni organski proizvod u njoj predstaviti strukturno. Izračunati koliko mol tog proizvoda sadrži uzorak mase 1.0 g?

$\text{Ar}(\text{C})=12.0$; $\text{Ar}(\text{H})=1.0$; $\text{Ar}(\text{O})=16.0$; $\text{Ar}(\text{Ca})=40.1$.

(10)

11. U dvije reagens-bočice nalaze se benzen odnosno *n*-heksan. Da li je moguće, upotrebom bromne vode kao reagensa, napraviti razliku između benzena i *n*-heksana? Objasniti odgovor pisanjem odgovarajućih jednačina hemijskih reakcija.

(6)

12. U reakciji 1-butanola i pentanske kiseline nastaje jedinjenje koje se naziva _____ i spada u klasu organskih jedinjenja koja se zovu _____. Molekulska formula tog jedinjenja je _____. (dopuniti rečenice traženim pojmovima odnosno formulama).

(6)

13. Zaokružiti slovo ispred molekulske formule jedinjenja koje ne posjeduje izomere (priznaje se potpuno tačan odgovor):

- a) C_2H_4 ;   b) C_4H_8 ;   c) CH_4 ;   d) C_4H_{10} ;   e) C_5H_{10} ;   f) C_3H_6 ;   g) C_3H_8 ;   h) C_4H_6 .

(4)

14. Na četiri sahatna stakla nalaze se sledeće supstance: saharoza, bjelance, suncokretovo ulje i parče gume. Koja od tih supstanci je upotrijebljena u eksperimentu, čiji su rezultati sledeći: supstanca ne reaguje sa Felingovim reagensom, u vodi se umjereno rastvara (uz zagrijavanje nešto bolje nego na hladno), ne sagorijeva, a sa alkalnim rastvorom bakar(II)-sulfata gradi ljubičasto obojeno jedinjenje?

(3)

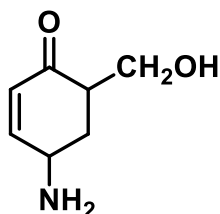
15. Za navedene tvrdnje zaokružiti DA ukoliko smatrate da su tačne odnosno NE ukoliko mislite da su netačne:

a) Glukoza je šećer koji se nalazi u krvi čovjeka.	DA	NE
b) Saharoza je monosaharid.	DA	NE
c) Sapuni su estri organskih kiselina.	DA	NE
d) Laktoza se nalazi u mlijeku.	DA	NE
e) Aminokiseline reaguju sa bazama.	DA	NE
f) Celuloza je šećer.	DA	NE
g) Glicerol je rastvoran u vodi.	DA	NE
h) Ulja su nerastvorna u heksanu.	DA	NE

Svaki tačan odgovor nosi po 1 poen.

(8)

16. U navedenom molekulu imenovati sve funkcionalne grupe koje posjeduje:

Svaki tačan odgovor nosi po 1 poen.

(4)